

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Μάρθα Ι. Ηλιοπούλου Ειδική Παιδαγωγός/Φιλολόγος MA Special
Education/B.T.E.C Edexcel Μέλος Πανελλήνιας Ένωσης Ειδικών
Παιδαγωγών misparth@hotmail.gr www.my-book.gr

ΜΑΡΘΑ Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ/ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
MICROSOFT

Περιεχόμενα

Τεχνολογία & Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία	2
Αξιοποίηση νέας τεχνολογίας στον σχεδιασμό και στη διεξαγωγή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας	4
Προτάσεις Υλικού για Εφαρμογή	6
Συζήτηση	9

Τεχνολογία & Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία

Από τη διερεύνηση της πρόσφατης βιβλιογραφίας διαπιστώνεται πως η συμβολή της παιδαγωγικής αξιοποίησης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στο σχολείο, ως εργαλείο για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε όλους τους γνωστικούς και ψυχοκοινωνικούς τομείς, είναι ιδιαίτερα σημαντική λόγω των δυνατοτήτων έκφρασης, δημιουργικότητας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία και μάθηση, που παρέχουν (Ζωγόπουλος, 2001), (Μακράκης, 2000), (Σολομωνίδου, 2001). Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσα από διαδικασίες που περιλαμβάνουν συζήτηση, έρευνα, εκπόνηση ομαδικών εργασιών και από κοινού επίλυση προβλημάτων.

- ❖ Αξιοποιώντας τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών (ήχος, βίντεο και κείμενο), το διαδίκτυο: παρέχει περισσότερες ευκαιρίες μάθησης και μάλιστα αρκετά διαφορετικές από εκείνες που προσφέρει η παραδοσιακή εκπαίδευση στο πλαίσιο των κανονικών τάξεων· επεκτείνει και υποστηρίζει τα πολυμέσα και την πρόσωπο με πρόσωπο συνομιλία· παρέχει, ακόμη, πρόσβαση σε εικόνες και ήχους που δεν συμπεριλαμβάνονται σε ένα απλό CD (Van Soest et al., 2000).
- ❖ Επιπλέον, ελαχιστοποιεί μια σειρά γεωγραφικών, θεσμικών και χρονικών περιορισμών (Katz et al., 2002). Ένα πολύ έξυπνο είδος εναλλακτικής προσέγγισης της διαφορετικότητας είναι η περιοχή πολλών χρηστών (multi-user domain), που δίνει τη δυνατότητα σε πολλούς χρήστες να επικοινωνούν ταυτόχρονα στο ίδιο περιβάλλον (Sempsey, 1997). Οι περιοχές πολλών χρηστών μπορούν να αποτελέσουν δίκτυα ταυτόχρονης επικοινωνίας ποικίλων πολιτισμικών ομάδων, προκειμένου να συμμετέχουν σε συζητήσεις για την κοινωνική δικαιοσύνη, τον ρατσισμό ή άλλα ζητήματα.

Η χρήση του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή (Η/Υ) στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί ένα δυναμικό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, διότι προσφέρει δυνατότητες αναζήτησης, αποθήκευσης, επεξεργασίας, ταξινόμησης και παρουσίασης της πληροφορίας, οι οποίες, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα διακίνησης πληροφορίας μέσω του Διαδικτύου, επιτρέπουν στο μαθητή να επεξεργάζεται τη γνώση ποικιλοτρόπως, να την προσεγγίζει ολιστικά και να μαθαίνει σε ελκυστικά περιβάλλοντα μάθησης (Μπαμπινιώτης, 2000).

Αξιοποίηση νέας τεχνολογίας στον σχεδιασμό και στη διεξαγωγή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας

Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι ένα «γνωστικό εργαλείο που εμπεριέχει γνωστικές δομές και διαδικασίες με τις οποίες μπορεί να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της δημιουργικής μάθησης. Με την προγραμματισιμότητά του και την ικανότητα αλληλεπίδρασης που έχει, μπορεί να προσαρμόζεται στους ιδιαίτερους ρυθμούς μάθησης των μαθητών, να παρέχει περιβάλλοντα στα οποία συμμετέχουν όλες οι αισθήσεις και να είναι διαμεσολαβητής για τη δημιουργική αξιοποίηση και το συνδυασμό πολλών μέσων και δικτύων» (Ράπτης & Ράπτη, 2002). Οι ομαδοσυνεργατικές παιδαγωγικές δραστηριότητες που δημιουργούνται στο ηλεκτρονικό υπολογιστικό περιβάλλον και συνδυάζουν επικοινωνία, αλληλεπίδραση και ανατροφοδότηση των μαθητών με τις πηγές (λογισμικά καθοδήγησης και διδασκαλίας, διαδίκτυο), αυτενέργεια των μαθητών στην πορεία του μαθήματος και διαθεματικότητα - διεπιστημονικότητα, τείνουν να μεγιστοποιούν τα οφέλη της τεχνολογίας στην σχολική τάξη (Charman & Core, 2004). Τα περισσότερα σύγχρονα περιβάλλοντα εργασίας όπως και τα εκπαιδευτικά λογισμικά, προσφέρουν πολλαπλές δυνατότητες για άμεση και σύγχρονη επικοινωνία (με ήχο, εικόνα, γραπτό κείμενο), συμμετοχή σε κοινότητες, ιστολόγια, κ.ά. Πιο συγκεκριμένα: Η αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο σχετικών με το θέμα (πηγή άντλησης διδακτικού υλικού) και η χρήση εικόνων και video από το διαδίκτυο παρέχει αφορμή για έναυσμα συζήτησης και γόνιμου διαλόγου στην ομάδα σχετικά με το προς διερεύνηση θέμα. Η χρήση εφαρμογών για παράδειγμα του Microsoft Office, παρέχει αφορμή για συνεργασία σε δημιουργία διαγραμμάτων, χρήση εννοιολογικών χαρτών, πινάκων, δημιουργία παρουσιάσεων που απαιτεί ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία από όλα τα μέλη της ομάδας. Η χρήση επιλεγμένων εκπαιδευτικών λογισμικών αποσκοπεί στη διερεύνηση, εξάσκηση, και αξιολόγηση προόδου της ομάδας. Η βιντεοσκόπηση και προβολή διαφόρων σταδίων της πορείας της εργασίας παρέχει έναυσμα για σχολιασμό από τα μέλη της ομάδας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, την υλοποίηση νέων

ιδεών, τη μελέτη της γενικότερης εξέλιξης της εργασίας. Η ανάρτηση των εργασιών στο διαδίκτυο συμβάλλει στη διάχυση των αποτελεσμάτων, ενώ μπορεί να οδηγήσει και στη δημιουργία ιστοσελίδας. Η ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων (e-mails) συντελεί στην επικοινωνία και τη συνεργασία. Μια άλλη εμπλοκή των ΤΠΕ στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία είναι αυτή του διαδραστικού πίνακα. Ο διαδραστικός πίνακας ευνοεί την ομαδοσυνεργατική μάθηση. Οι μαθητές στην τάξη προσέχουν περισσότερο και αυτό που τους κινεί το ενδιαφέρον είναι το οπτικό ερέθισμα που έχουν από τον πίνακα. Γενικά οι έρευνες δείχνουν ότι υπάρχουν πολύ θετικά αποτελέσματα από τη χρήση αυτής της τεχνολογίας και οι μαθητές, ακόμα και αυτοί με λιγότερη αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, συμμετέχουν ενεργά και εργάζονται ομαδικά (Phuong - Mai et.al, 2009). Μέσα στα πλαίσια αυτά η ομαδοσυνεργατική μάθηση σε συνδυασμό με τις ΤΠΕ προσφέρουν, υπό τις κατάλληλες κάθε φορά προϋποθέσεις και υπό την αποφασιστική καθοδήγηση και συντονισμό από πλευράς εκπαιδευτικού (οργάνωση της τάξης σε ομάδες, εκτίμηση του μεγέθους και του τρόπου σχηματισμού και αλληλεπίδρασης, διαχείριση χρόνου, εκτίμηση προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κ.ά), αρκετά διδακτικά πλεονεκτήματα (Ghaith et.al, 2007). Ουσιαστική έκφραση της συνεργατικής προσέγγισης στη μάθηση και στη διδασκαλία είναι η εφαρμογή του σχεδίου εργασίας (project), μια μέθοδος που ενσαρκώνει τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και η οποία, μέσω της ελκυστικότητας που παρουσιάζει για τους μαθητές, μπορεί να επιφέρει σημαντικά μαθησιακά αποτελέσματα (Μιχαηλίδης, 2003). Βασική δομή της μεθόδου είναι η διεκπεραίωση πέντε βασικών σταδίων:

- α) πρωτοβουλία των μαθητών να εξετάσουν κάποιο θέμα,
- β) ανταλλαγή απόψεων,
- γ) από κοινού διαμόρφωση των πλαισίων δράσης,
- δ) υλοποίηση των θεμάτων που έχουν προταθεί,
- ε) παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

Ανάμεσα στα πέντε αυτά στάδια παρεμβάλλονται διαλείμματα ενημέρωσης και ανατροφοδότησης από τον εκπαιδευτικό, τα οποία βοηθούν τους μαθητές να

ρυθμίσουν οργανωτικά θέματα, να αλληλοενημερωθούν και να δουν κριτικά τις ενέργειες που έχουν κάνει (Βουδρισλής & Αυγερινού, 2004). Συμπερασματικά, με τα σχέδια εργασίας η μάθηση γίνεται πιο ενδιαφέρουσα, βαθύτερη, αμεσότερη και περισσότερο σφαιρική, άρα και ανθεκτική στο χρόνο, καθώς και αποτελεσματική ως προς την εφαρμογή των γνώσεων στην πράξη (Μιχαηλίδης, 2003).

Προτάσεις Υλικού για Εφαρμογή

ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ

- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/>
- Το Φωτόδεντρο είναι ο Εθνικός Συσσωρευτής Εκπαιδευτικού Περιεχομένου για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αποτελεί την κεντρική e-υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας για την ενοποιημένη αναζήτηση και διάθεση ψηφιακού εκπαιδευτικού περιεχομένου στα σχολεία. Είναι ανοιχτό σε όλους, μαθητές, δασκάλους, γονείς αλλά και κάθε ενδιαφερόμενο.
- **ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ**
- <http://ifigeneia.cti.gr/repository/>
- Δημιουργήθηκε για να αποτελέσει εργαλείο για επιμορφωτές και εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν σε προγράμματα επιμόρφωσης β' επιπέδου στην ανεύρεση υλικού (εκπαιδευτικές δραστηριότητες) για την υλοποίηση πρακτικής άσκησης/ εφαρμογής στην τάξη.
- **ΠΡΩΤΕΑΣ**
- <http://proteas.greek-language.gr/>
- Περιλαμβάνει συλλογή σεναρίων για τη διδασκαλία της αρχαιοελληνικής και της νεοελληνικής γλώσσας και γραμματείας με την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων. Πρόκειται για σενάρια που κατατίθενται τόσο ως προτάσεις όσο και ως εφαρμογές από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς.

-
- <http://www.greek-language.gr/Resources/index.html>

Συζήτηση

Η εκπαίδευση δεν πρέπει να μείνει ανεπηρέαστη, απαθής και αποστασιοποιημένη από τη νέα πραγματικότητα, καθώς οφείλει να αναπροσαρμόζεται στις εκάστοτε απαιτήσεις της κοινωνίας και διότι είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, εντάσσοντας στους μηχανισμούς της, τις ΤΠΕ είτε ως εργαλείο διδασκαλίας, είτε ως επικοινωνιακό μέσο, αναβαθμίζοντας έτσι ποιοτικά τη μαθησιακή διαδικασία. Η εισαγωγή και ενσωμάτωση της πληροφορικής τεχνολογίας στην εκπαίδευση αποτελεί προτεραιότητα κάθε σύγχρονης κοινωνίας, ενώ γίνεται άμεσα φανερή η επιτακτική ανάγκη αποτελεσματικής χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Παρά τις θετικές τάσεις που σημειώνονται για τη συνεχή προσπάθεια ενσωμάτωσης και χρήσης των τεχνολογικών μέσων, δεν έχουν φανεί ακόμα οι συνέπειες σε εκπαιδευτικό και κατ' επέκταση σε μαθησιακό επίπεδο (Ζωγόπουλος, 2012). Για να είναι αποτελεσματική η ενσωμάτωση, πρέπει να είναι κάθετη και οριζόντια απέναντι στα περιεχόμενα και ανάμεσα στα επίπεδα ιεραρχίας για να μπορέσουν οι ΤΠΕ να λειτουργήσουν ως Δούρειος ίππος, εισάγοντας νέες γνώσεις αλλά κυρίως νέους τρόπους να γίνουν πράγματα μέσα στην τάξη (Olson, 1992). Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δύναται υπό τις απαραίτητες προϋποθέσεις να επιφέρει θετικά αποτελέσματα και βελτίωση της ποιότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία η συμμετοχή των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι μεγαλύτερη, καθώς οι μαθητές έχουν δυνατότητες αυτενέργειας τόσο στη δράση όσο και στη σκέψη με αποτέλεσμα να αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες, δημοκρατικές συμπεριφορές και να αναπτύσσουν συλλογικές πρακτικές και στάσεις. Δυσκολίες υφίστανται στη δημιουργία των ομάδων, στον χρόνο που πρέπει να εξοικονομηθεί για την προετοιμασία και την υλοποίηση των εργασιών και από τις δυσλειτουργίες που προκύπτουν εξαιτίας της ανομοιογένειας μεταξύ των μελών.

Για την καλύτερη εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας σε συνάρτηση με τη χρήση ΤΠΕ προτείνουμε την άμεση επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις εναλλακτικές αυτές μεθόδους διδασκαλίας, οι οποίες απαιτούν άριστη κατάρτιση, που να οδηγεί στη δημιουργία καλών πρακτικών και στην αναζήτηση καινοτομικών ιδεών προς όλες τις κατευθύνσεις. Η μέθοδος ή η μορφή διδασκαλίας που θα

ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός, οφείλει να είναι προμελετημένη και να βασίζεται στο γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών καθώς και στην προσωπικότητα και κουλτούρα τους καθώς κάθε μορφή διδασκαλίας επιδρά με διαφορετικό τρόπο στην προσωπικότητα του μαθητή. Προτείνουμε επίσης τη συνολική αναμόρφωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών κυρίως του Λυκείου, με κατεύθυνση που να λαμβάνει υπόψη τις βιωματικές εμπειρίες των μαθητών και να ευνοεί την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία ενώ παρέχει ευελιξία στην αναπροσαρμογή των διδακτικών σκοπών και στόχων, σύμφωνα με το εκάστοτε γνωστικό υπόβαθρο των μαθητών.

Τέλος, χρήσιμη και απαραίτητη θεωρούμε την αμοιβαία και αγαστή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (εκπαιδευτικών, μαθητών, στελεχών εκπαίδευσης, σχολικών μονάδων μεταξύ τους) με συνεργασίες στα πλαίσια προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων ή και Ευρωπαϊκών, συνεργασίες στα πλαίσια εφαρμογής καινοτόμων διδακτικών πρακτικών.